

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Duminec's, Foi'a, candu concedu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu seu $2\frac{1}{3}$ galbini mon. sunatòria.

Anul XXXIII.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 95.

Brasovu 175 Decembrie

1870.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.
Transilvania.

Brasovu 16 Dec. 1870.

De candu a inceputu si intre romani a se tocni fatalismulu orientale, intrandu in locui resolutiunea la sacrificia si credent'ia cea mantuitòria de popor: „Ajutati si-ti va ajuta si Ddieu“, vedemu cu multa satisfactiune si bucuria, ca romanii dau a se inaltia cu incetulu pe pitiole sale, ingriginduse de starea nu numai spirituale, ci si materiale a masei poporului pe tota locurile.

In Romani'a este pe cale de a se forma o societate, o compania romanésca de ascurare, cari cu capitaluri inseminate se dè mana de ajutoriu poporului, că se nu apuce pe manele cele lipitióse ale camatarilor, cari in fine trag la sene tota starea materiale a poporului romanu. Noi le dorim succesiu bunu si fericitu.

Se mai afla inca si alti asociati spre scopulu acesta, cari au facutu pasi seriosi si bine cumpantii totu in obiectulu acesta, incatu abia asteptam se le vedemu resultatulu dorit, care credem, ca va contribui multu, multu la ferirea poporului de a deveni despoiatu de mosia si avere prin camatari insielatori.

Totu acésta problema ocupa ingrigirea si in nordulu tierei nòstre, dovada, ca romanii dau a trai mai multu pentru binele natiunei, decatu pentru interesele private, cari numai atunci suntu prospere, candu totulu, candu starea natiunei e prospera. Recomandam atentiuie urmatoriulu art., care inca e o dovada de asemenea nobile ingrigire.

„De langa Somesiu 6 Dec. 1870.

Fara de banc'a nationala de creditu popularia cu filiale, devenim cu toti la sapa de lemn.

De unu timpu incóce calatorindu mai tota partile „Transilvaniei“ si „Ungariei“ amu aflatu, ca poporul romanu, pre di ce merge, totu mai tare seracesce in cele materiale, vede cu mai multa dorere si acea, cumca intelligent'a nòstra pana acum a facutu nici unu pasu in interesulu maieriale alu poporului nostru romanu, si me temu, ca déca vomu fi si in viitoru cu atata nepasare, că si pana acum, pamentulu celu posedu inca astadi poporul nostru va deveni in mane straine, si apoi scim, ca celu ce nu are pamentu, nu are nici patria, si atunci vomu fi si mai tare priviti de straini in patri'a nòstra, care de nenumerate ori a fostu ingrasata de sangele parintilor si alu protoparintilor nostri, prin urmare mi ieau libertate — in interesulu starea materiali a poporului nostru — a atrage atentiuie barbatilor nostri, ca dupace cu cele politico-nationali pre unu timpu scurtu au gatatu, se incépa cu ide'a — catu mai ingraba — a infiniatiarei unei bance de creditu populariu cu filiale prin comitate, districte si scaune pentru poporul nostru, că se ne scapamu cu totii din ghiarele camatarilor, ca de nu, ne vomu ingrigi de buna starea materiala a poporului nostru, ideele, proiectele cele frumóse si salutarie voru remané pentru totudéun'a numai ilusiuni, inse in realitate nu vomu avé nemica, si apoi déca nu avemu averi, pentruca se ne infiniatiame institute nationali, nu vomu avé nici

cultura nationala, si unde nu este cultura nationala, nu va fi nici vietia politica-nationala si in urma, dupa ce vedemu si intentiunile cele periculose ale inamicilor nostri, nu ne va remané indeceptu altuceva decatu din lips'a starei materiali a nòstre, — parte se devenim era iobagii mai alesu ai evreilor, si cealalta parte se devina sclavii statului.

Cu indulgint'a on. publicu cetitoriu voiu se aratu pe scurtu cum va deveni partea cea mai mare din poporul nostru era iobagi ai fostilor domni si mai alesu ai evreilor?

Midiulcele cele mai dediositorie se afla in manurile evreilor adica beutura, amu vediutu si vedemu — cu anim'a sangerata — urmarile cele triste si stricatióse ale beuturei atatu materialmente, catu corporalmente si spiritualmente, scimu cu toii, cumca evrei de unu timpu incóce s'au inmultit intr'unu numeru asia de mare, d. e. in comitatulu Marmati'a, in comun'a Visieu de susu din 2700 suflote suntu 1300 de evrei, in comun'a Borsi'a suntu la 2000, in comun'a Strimitur'a suntu preste 600 suflete si asia mai incolo, incatu pre totu omulu nepreocupatu lu punu la cugete serióse pericolele, de care este poporul nostru amenintiatu atatu de presentu catu mai alesu in viitoru, — pentruca vedemu din esperintia, cumca evrei in timpu de unu anu doi, de si au fostu goli că napulu la intrarea loru in comunele romanesci — devenira proprietari mari de pamenturi; causa este si acea, ca poporul nostru be intru o mesura mare, in urmarea careia devine apoi detoriu cu 20—30 fl. pana la 50 fl. pre anu, neavendu, de unde imprumutá decatu era dela evrel, ori alti camatari mari, sciu casuri destule, cumca bietului omu a imprumutat 24 fl., dupa care a solvitu pe tota lun'a camata cate 2 fl. 40 cr. si asia pe unu anu dupa 24 fl. a solvitu camata 28 fl. 80 cr., prin urmare cu finea anului in locu de 24 fl. a trebutu se solvésca 52 fl. 80 cr. v. a. si asia in timpu de 2—3 ani mosi'a bietului omu, care s'a rescumperatu cu sange romanescu — devine venduta pre calea priyata ori prin judecatoria — cu unu pretiu bagatelu, si apoi cumparata de domni ori evrei, diu causa, ca romanii si care o ar' fi cumparatu nu aveau de unde imprumutá cu 8 ori 10 percente la suta, fara numai cu 40—80 percente, déca amu fi avutu noi banc'a de creditu populariu generale cu, cate mii de jugere de pamentu amu avé noi astadi mai multu.

Asi poté aduce ecsemple destule din mai multe comune, unde evrei pana acum dispunu cate prin un'a comuna dela 4 pona la 16 ómeni, pe care ia desbracatu de tota, si acum suntu iobagii loru.

Póte, ca uni domni cetitori voru cugeta ori poté ca voru dice, este usioru a scrie si vorbi, ca se infiniatiame banca de creditu populariu cu filiale, — da acolo se poftescu bani adica parale multe? si apoi unde suntu pararele?? Responsulu este usioru: banc'a de creditu populariu putemu infiniati si pe actii, si fara de asta parale inca avemu destule; da nu le scim intrebuintia pentru noi si binele nostru fara pentru straini, — d. e. despre cate dieci si sute de mii fl. dispunu ordinariatele romane din Transilvania, Banatu, Ungaria si Bucovina, precum fondurile Bobiane, Romantiane si altele, din care partea cea mai mare suntu date pre la casele de pastrare unguresci si sasesci cate

cu 4 si 5 percente, apoi mérge cate unu bietu romanu a imprumuta, că lu vede Ddieu pana ce i se da, — decatu se dau strainilor cu 8 percente si apoi noi suntemu siliti a imprumuta dela densii banii romanesci cu 40—60 percente.

Póte, ca uni voru dice, cumca nu se poté infinitia o banca de creditu popularie cu 2—3 sute de mii fl., asia este, inse inainte de tota trebui se scimu, cumca fondurile romanesci, care se manipuléza prin romani se suie preste unu milionu fl. v. a. afara de a privatilor romani, care inca se poté pune dela 3 pana la 6 sute mii fl. v. a., déca nici atata capitalu nu ne va fi destulu, atunci potem si securi, cumca o banca romanésca de creditu popularie bine provediuta in organismu totudéun'a va ave creditu la o banca din strainatate, d. e. cum este si banc'a nationale germana din Vien'a, dela care fara de nici o greutate amu puté trage capitale catu de mari cu $3\frac{1}{2}$ ori multu 4 percente, — ori déca nu vremu, că se ne facem de lucru cu nemtii, — tocmai acuma ceti o correspondintia din Bucuresci, cumca mai multi barbati romani fara deosebire de partita din Romani'a vreau se infinitieze o banca generala sub numire de „Dacia“, a careia capitalu pana acum a in subscirerii o se fia 2 milioane de franci. — Se punem déra in cointelegera cu fratii nostri dincolo de Carpati si fara de nici o greutate catu mai ingraba amu poté salutá unu institutu curatul nationalu si unu midiulocu, prin care amu poté scapá baremu in viitoru a ne aruncá in braciele camatarilor, cari ne ducu pe toti la sapa de lemn, apoi fia residintia bancei de creditu populariu in Romani'a, fia in Transilvania, Banatu, Ungaria ori Bucovina este totu una, numai se avemu banc'a de creditu populariu.

Acuma vine intrebarea, ca cine se iè iniciativa? — Eu nu voiu se preocupu pre nimenea, fara credu, ca ar' fi mai cu efectu, déca in tota comitatele, districtele si scaune s'ar tiené adunari de inteligenți, cu care ocasiune se se aléga 2 ori 4 barbati de incredere si acestia apoi se se puna in contielegera, cumca unde ar' fi mai cu scopu a conchiam a conferintia intr'unu locu centralu pentru romanii dincóce de Carpati, unde credu, ca s'ar aduná din tota partile, vediudu necesitatea infinitiarei unei bance de creditu popularie cu filiale, eu care ocasiune s'ar desbate si modalitatea compunerei statutelor, care se fia corespondintorie starei nòstre materiale. —

Unu calatoriu. —

Inainte de tota e bine se informam si castigam opiniunea si convictiunea tuturor la intreprinderi prosperatorie, prin conveniri leali, prin cursuri luminatorie, prin institutiunea adultilor pe totu loculu, că se fia voint'a portata de convincere, ca atunci ea ajuta la totu, ce e salutariu, cum e si acésta intreprindere, carei uramu prosperarea cea mai secura!!! —

Din campulu resbelului.

Starea presenta din campulu resbelului se poté considera, că turburele unei tempestati ingrecate, care pana candu nu -si revarsa tota furi'a, nu lasa usia deschisa radierelor sòrelui seninu. Sangele totu curge, si dupa scirile novisime din Bordeaux armat'a republicana se inmultiesce cu unu entusiasm resbunatoriu. Se mira si germanii, ca chiaru si in

góna suferu cele mai eroice loviri din partea francesilor, incat u vinu aprópe la desperat de succesul propusu.

Prusianii facea pregatiri se atace portulu Havre, inse ce li a vinitu preste capu, ca dintr-o data au suflatu în trompet'a retragerei, dór' fiindca se scrie, ca atacul se pregatesce din patru laturi asupra inimicului.

Generalulu Moignard pornise cu 30.000 catra Havre spre a respiunge pre prusiani, cari inse se retraseră.

Se adeveresce, ca perderile germaniloru in diile aceste treću preste cifr'a semnalata de 60 mi. Parisulu nu vre se scia de predare, ca-ce e decisu a face o esire torrentale pentru a invinge totulu or' a cadé cu gloria.

Acésta o marturiscese redactorulu Winfried de Fonville la „Liberté“, care esindu cu balonulu din Parisu descrise in Londonu in hala St. Georg starea presenta a Parisului, care nu e bombardatu. „Monitorulu“ aduce depesiele urmatórie:

Versailles 11 Dec. (oficiale). Trupe din corpulu alu 9-lea au intelnitu la 9 Decembre o divisiune inimica langa Monthault, nu departe de Blois; atacul inimicului a fostu respinsu. Arip'a stanga a acestui corpu a isgonit pe inimicu dela Chambord. Unu batalionu din armat'a Hessei a luat 5 tunuri.

La 8 Dec., corpulu alu 3-lea a urmarit u inimicu pana la Nevoy, dincolo de Briare.

Versailles 13 Dec. (Telegram'a regelui Prusiei catra regina.) Dupa 4 dile de lupta imprejurul orasului Beaugency, inimicul s'a retrasu astadi pe neasteptate spre Blois si Tours: acésta negresitu din caus'a perderiloru mari ce a facutu. Verderile nóstre suntu fórté mici. Se presesta o multime de desertori. Unu mare numeru de gardi mobili -si arunca armele si se reintorcu in caminurile loru. Cu tóte acestea au mai remasu inca multi.

Bordeaux 12 Dec. O depesia a lui Gambetta dela Tours, cu dat'a de 11 Dec. dice: Gen. Chanzy face eforturi admirabile si pline de succesi. Elu protege linea Loirei, fara a cedá nici o partica de terenu. Eu plecu la Bourges, unde se afla a dôu'a armata. —

Sibiu 13 Octobre 1870.

Congresulu besericescu greco-orientale.

(Urmare.)

Siedint'a XI, tienuta in 25 Oct. 1870.

Inceputulu siedintie la 10 ore.

Protocolulu siedintie precedente se dechiară autenticatu.

Presidiulu presentéza congresului urmatóriele esibite:

a) Protocolulu colegiului de scrutinu din cercu elect. XII din diecesea Caransebesului, in care fù alesu cu majoritate de voturi capitanolul Teodoru Seracincu.

b) Suplic'a tractului Halmagiu din diecesea Aradului pentru nepunerea in lucrare a decisului adusu din partea sinodului eparchiale aradanu sub Nr. 106, in urm'a caruia pre venitoriu au de a primi in institutulu clericale numai acei teneri, cari au absolvit clas'a a VIII-a gimnasiale cu calculu indestulitoriu.

Primulu esibitu presentatu se transpune comisiunei verificatória; alu doilea comisiunei petitionalie.

Mai de parte notifica presidiulu, cunca dep. Ziga capetandu unu telegramu, ca tatalu densului e bolnavu de mórté, a cerutu concediu pe timpu nedeterminat. — Congresulu iucuviintiase conce diulu cerutu.

Dep. I. Popa: Escentia, maritu congresu! Sinodulu archidiecesanu tienutu in anulu curente a alesu in consistoriulu archidiecesanu pre dnii Ioane Hauea si Petru Rosca si anume in senatulu epitropescu, pre caudu sociii acestoru dui erá érasi alesi in senatulu strinsu besericescu, a caroru alegere este contra a II alinie din § 112 din stat. org. Asemenea s'a alesu in senatulu scolaru dlu Nicolau Gaetanu fara de a intruni in persóna acesta recerin-

tiele §-lui 117 din stat. org., in a carui tienore asesorii consistoriali scolari trebuie se fia barbatii deplinu qualificati si bine meritati pre terenulu besericescu si scolarui.

Alegerea acestoru domni facuta in contra legei a provocatu o propunere pentru noua alegere. Cadiendu propunerea acésta, in numele si pre sus-tinerea autoritathei legei a urmatu din partea minoritatii sinodului eparchiale unu votu separatu.

Din acestea considerante mi lieu déra libera-tate a face urmatóri'a propunere:

Maritulu congresu se decidea:

Urmatu a sinodulu archidiecesanu la alegerea dloru Hanea, Rosca si Gaetanu in consistoriulu archidiecesanu legea séu ba?

Dep. Babesiu opinéza, ca acésta propunere ar' fi se se puna la ordinea dilei dupa finirea obiectelor, celor mai momentóse, care parere se acceptéza si din partea congresului.

Din partea dep. George Pesteanu se face urmatóri'a propunere:

„Prin conclusulu congresuale din siedint'a tie-nuta in 8 Oct. a. c. s'a facutu dispusetiuni gene-rali pentru imbunatatirea starei preutimei paro-chiale, cari dispusetiuni dau sperantia de influenti'a salutaria asupra factorului priu alu organismului nostru besericescu; acum urmeza: că maritulu con-gresu nationalu besericescu, se-si indrepteze privi-re si asupra factorului alu 2-lea, adica asupra scaunului protopresb., a carui provedere cu subsi-stintiele materiale necesarie, este o conditiune de vietia pentru organismulu besericei nóstre, tocma asia de ardietória si urginte, că si cea pentru fac-torulu primu mai susu mentionatu.

Dreptu aceea, petrunsu de acestu adeveru ne-disputaveru, de o parte sciendu, ca beseric'a nóstre este indrumata a se sustiné numai cu propriile sale midiulóce; — subscrisulu si iea libertate a recomandá maritului congresu urmatóri'a propunere de conclusu:

Cá maritulu congresu nat. bes. se binevoiesca a decide:

1. Cá capitalulu activu alu besericheloru nóstre din fiacare eparchia, pre viitoriu, si anumitu dupa facerea socoteleloru besericesci pre an. 1870, incep-ndu dela 1-a Ian. 1871, se se dè crestiniloru nostri imprumutu, pre langa asecurare ipotecari cu interesu de 10% — din care 6% se remana că si pana acum in interesulu besericheloru respective, óra 4% se administreze de catra epitropie, parochiele, la epitropiele protopresbiteriale si de catra aceste cu finea fiacui anu la epitropiele epar-chiale.

2. Dispusetiuni speciale mai de aprópe cu a-cesta 4% si provederea din tr'ensele a scauneloru protopresbiterale, dupa cuprinsulu suplicei subster-nute la sinodulu eparchiale alu Caransebesului sub Nr. 41, din acestu anu, se aiba a face respectivele sinóde eparchiale, cu acea mai de parte indatorire, că din plusulu restante se se formeze unu fondu besericescu, din carele, credu, ca se voru poté sa-larisá celu pucinu referentii senateloru consistoriale, si a se dá ajutorie la edificarea si la repararea be-sericheloru serace.“

Acesta propunere se transpune comisiunei es-mise pentru regularea protopresbiterelor.

In asemenea modu insinuéza dep. G. Vasili eviciu urmatóri'a motiune:

„La an. 1841, candu amu studiatu la liceulu de confesiunea augustana din Posoniu, m'amu con-vinsu, ca la acelu institutu este facuta o funda-tiune pentru tenerimea gr. or. fara destingere de na-tionalitate, ce ar' frequentá cursulu scolasticu a-colo, capetandu si insumi unu stipendiu de 36 fl. si aceea este fundatiunea Balaiana erigata de pia memoria Bal'a.

Mai de parte amu intielesu pre calea publici-tatei diuaristicei nóstre si dela alti barbati demni de tota credint'a, ca acelu fudatoriu a erigatu a-fara de Posoniu asemenea fundatiuni de cate o sut-a mii fl. si la liceulu din Sárospatak, colegiulu din Dobricinu si universitatea din Pest'a.

Cati tineri romani de releg. nóstra se imparta-siescu din fundatiunea amentita? nu sciu!

Déra că poporul ortodoxu, din metropoli'a nóstra se aiba cunosciintia si tenerimea nóstra se se foloséscă de acea fundatiune, propunu inaltului congresu, că se binevoiesca a se enunciatu aceste:

1. Congresulu ie notitia si se dechiară a se interesá de fundatiunea Balaiana din Posoniu, Sá-rospatak, Dobricinu si Pest'a, facuta de pia memo-ria a lui Bal'a pentru tenerimea studiosa la acele locuri.

2. Inaltulu presidiu congresuale e rogatu a culege datele necesarie reducatórie la acele fun-datiuni.

3. Totu acelu in presidiu, datele culese le va comunicá cu delegatiunea nóstra emisa in caus'a nóstra cu serbi.

4. Delegatiunea acésta, pre basea conclusului congresuale de sub Nr. si a literilor fundationale de Bal'a, va cautá a face in favórea besericei nóstre gr. or. romane, tóte acele, ce i va fi cu pu-tintia. Era in fine

5. Despre tóta fundatiunea si cele facute prin delegatiune in acestu obiectu, presidiu va reportá la sesiunea procsima congresuale.“

Comisiunea esmisa in caus'a modificatiunilor facute in statutulu organicu cu ocaziunea sanctio-narei lui — si in caus'a legei scolarie, constituinduse sub presidiulu membrului seu Iacobu Bologa, vine a reportá prin subscrisulu seu referinte, pre-cum urmeá:

a) Cumca in caus'a amentitelor modifiacioni a aflatu cu cale a propune congresului, primirea unei representatiuni catra Mai. Sa, a carei conceptu se alatura.

b) Cumca prin cuprinsulu representatiunei pro-iectate, se resolvesce si caus'a séu gravaminulu pen-tru legea scolaria.

Mai de parte acésta comisiune a gasit u cu cale a propune, că incat u se tiene de ingerintele si influenti'a daunósa a autoritatilor politice si militari din fruntari'a militaria, actele referitorie la acestu obiectu tóte se se restitue si se se ceda consisto-riului din Caransebesiu, cu acea invatiune, că acel'a pentru tóte causele speciali obveninti se faca la tóta ocaziunea aratari si plansori speciali catra c. r. ministeriu imperialu de resbelu, atragundui aten-tiunea asupra inconvenientelui, si mare stricatiunei ce causéza acele adause nedefinite, ce s'a faeu statutului nostru organicu si astfelui acelu consistoriu prin date speciali se sprijinesca gravaminele nóstre cuprinse in representatiunea proiectata.

Representatiunea congresului na-tionalu.

Maiestatea Vóstra!
Pré gratiósé Dómne!

Fericirea si bucuri'a nemarginata a romanilor de confesiunea ortodoxa din Ungari'a si Transilvan-i'a, pentru mariuimosulu actu alu Mai. Vóstre prin carele la finea anului 1864 v'ati induratu a restaurí metropoli'a loru stravechia si a i emancipá de sub strain'a ierarchia din Carlovatin, s'a manifestat atunci in tóte partile locuite de ei, si s'a esprimatu cu adunca multiamire si la pôlele préinaltiatului tronu alu Mai. Vóstre in modu atatu de generale si solenu, incat u vócea ei a resunatu de parte preste estinsele margini ale monachiei.

Legea patriei art. IX din 1868, prin care a-ccesi metropolia si autonomia ei s'a inarticulatu si garantatu in forma constitutionale, de si ea cu-prindea unele dispusetiuni nedorite de romani, n'a fostu totusi in stare a li turburá fericirea si bu-curi'a — mai vertosu pentru aceea, ca-ci acea lege dà autonomiei garantate o definitiune destulu de bine lamurita.

In acea lege, § 3 suna respicatu, ca beseric'a romana ortodoxa din Ungari'a si Transilvan-i'a, pre langa dreptulu Mai. Vóstre de suprema inspectiune, intre marginile legei insasi in tóte partile si factorii ei nedependinti -si reguléza si administra afacerile sale besericescu, scolarie si foundationali.

Dupa acésta positiva dispusetiune a legei, credintosii nostri se credeau indrepatiti a asteptá, ca potestatea politica de statu intru liber'a si nedependintea regulare si administrare a afacerilor loru besericescu, scolarii si foundationali, nici odata, nici intr'unu modu, nu va veni se i marginésca si impe-dece.

Ei, crestinii romani ortodoxi, si cu ei noi re-presentantii loru legali, autonomia besericësca ce ni se garantá atatu de respicatu, nu poteam'u so tie-nemu supuso altei influintie, controlie si restringeri, decat curatul numai dreptului de supraveghiere alu Măiestatei Vóstre; era acelui de noi pururea si cu tota reverint'a recunoscetu si adunca stimatu dreptu, noi, dupa unic'a sa rationabile definitiune, nu po-team'u se i atribuim'u si recunoscemu altu intielesu, decat ca prin tr'ensulu in activitatea si desvoltarea nóstra pre terenulu besericescu si scolariu se se pótá impedecá verice directiune contraria legilor, contraria statului. Nici candu inse n'amu crediutu si nu poteam'u se supunem'u, ca acelu dreptu se se esplice si afirme că o tutela preste totu si intru tóte, o tutela ce din capulu locului se pótá paralisa si impedece ceea ce ni s'a garantatu prin lege, li-bertatea si autonomia besericei si scolei nóstre.

Cu profunda durere inse curendu ne convinse-ramu, ca guvernele Mai. Vóstre tocmai o esplica-

tiune si aplicatiune de acestu din urma intielesu dederă garantatei nōstre autonomie si libertati.

Congresulu nostru national besericescu din an. 1868, conform legei mai susu citate votandu unu statutu organicu regulatoriu pentru intregu corpulu si tōte partile constitutive ale ierarchiei nōstre, lu substernu cu uniluntia Mai. Vōstre spre preinalta intarire.

Cu catu scupulositate, cu catu respectu catra lege si statu si pentru moral'a publica a urmatu congresulu nostru la compunerea acelui statutu organicu, acēst'a se invideréza deplinu prin acea impregurare, ca ale Mai. Vōstre guverne n'au fostu in stare a gasi si corege intr'ensulu nici macaru unu punctu, chiaru nici unu cuventu de natura de a violā legea, statulu, moral'a politica. Va se dica, autonomi'a nōstra dela primulu momentu alu intrare ei in viētia, s'a ferit u cu tōta solicitudinea de a dā celu mai pucinu indemnu macaru la celu mai micu conflictu cu potestatea de statu.

Déra inaltele regime ale Mai. Vōstre nu se marginira a ecsamipā tecstulu statutului nostru organicu numai din amintitulu, dupa a nōstra credintia unicu legalu si justificabilu punctu de vedere, ci ele aflara de bine a propune Mai. Vōstre mai multe modificatiuni si adausuri — de diferita natura si importantia, si pre acele, fara a le fi comunicatu mai antaiu congresului nostru spre pertractare, unilateralmente a ni le decretā de obiectivitate.

Astfelii, Maiestate, autonomi'a ce ni se garantă, indata la prim'a ei intrare in viētia violanduse in esentia ei, cu o cale s'a formatu unu prejudeciu, dupa care se se pōta ea violā si in viitoriu.

Deci acēsta pasire a guvernului Mai. Vōstre chiaru fiinduca ea lovesce gres in dreptulu de autonomi'a ce ni s'a garantatu fiinduca ea este calificata de a formā celu mai periculosu precedinte pentru viitoriu, considerandu mai departe, ca o atare pasire unilateral, pre catu timpu autonomi'a besericiei nōstre este serioza si reale, nici intr'unu casu si sub nici unu cuventu nu pōte se fia admisibile, — a trebuitu se destete in animele nōstre cea mai viua dorere si cea mai adanca parere de reu totu odata impunendu detorinti de a ne plange Mai. Vōstre pentru dens'a. Si apoi că acēsta pasire unilateral facia de autonomi'a nōstra nici odata se nu pōta servī de prejudiciu, noi intr'intelesul colui mai preciosu si sacru dreptu alu besericiei nōstre, cu tōta umilintia cutesam a ne rogā Mai. Vōstre, se binevoiti a ni concede, se consideram acele modificatiuni asta data de aceea ce ele din capulu locului trebuiea se fia, adica de pré gratiōse propusetiuni ale Mai. Vōstre si se le pertractam cu cuvenitulu respectu din acestu punctu de vedere.

Astfelii privindu specialu si mai de aprōpe cestiunatele modificatiuni, aflam ca ele dupa natur'a loru cadu in trei categorii: unele adica, cari fara tōta indoīl'a se tienu de competitintia supremei inspectiuni si si in sine luate nu cuprindu nemicu daunosu pentru beseric'a si autonomi'a nōstre; altele, cari fara tōta indoīl'a formēza unu dreptu internu si prin urmare o competitintia eschisiva a besericiei si autonomiei nōstre; si mai altele, cari de si din punctulu de vedere alu competitintiei nu se potu contesta regimului de statu, inse dupa cuprinsulu seu prin consecintiele loru taia afundu in viētia nōstra besericescu si ni reduc aprōpe la nōmica ecserviciulu autonomiei vōstre in cele mai esentiali afaceri besericesci si scolarie. Conformu acestei insemnetatii a loru, cauta se fia si votulu nostru asupra-le.

(Va urmā.)

Rogare

catra intelligentia romana.

In Nru 8 si 15 alu fōiei „Transilvani'a" din anulu 1869 amu aratatu pre largu necesitatea pentru latirea catu s'ar poté mai tare a cunosciintei fisiologice si igienistice intre poporulu nostru. — Cá acēsta necesaria latire recunoscuta, precum nu me indoiescu, de tōta intelligentia romana, se devina si posibila, m'amu datu tōta ostene'l'a a intēm si dōue brosiuri, in o forma catu se pōte de usiōra, una: Catechismulu antropologicu, care tractēza despre partile constitutive ale corpului nostru dela celu mai departe elementu pana la celu mai aprōpe aparatu, si despre functiunile (lucrările) acestor'a; alta: Catechismulu sanetati, care tractēza despre totu, ce lucra priinciosu ori daunatosu asupra corpului, respective asupra sanetatii nōstre.

Ambe aceste carti, pre catu suntu de mici pre-

atata potu fi — dupa modest'a mea parere — in man'a preutilor, invetiatorilor, elevilor, cu unu cuventu iu man'a inteligeantie nōstre de celu mai mare folosu. Dorere, ca trebuindu se mergu la congresulu nationalu besericescu in Sibiu, au intrat in Catechismulu antropologicu si unele erore de tipariu mai grele, cari inse s'a indreptat la finea cartii si aici tragu atentiu cetitorilor.

Fiacare carticica brosiurata (de 5 si 4 cōle) consta 25 cr. v. a. si se voru tramite la toti dd. protopopi, parochi, invetiatori si alti barbati, cari voru binevoi a me sprijin in acēsta intreprindere, carcata nu fara pucine sacrificie, numai din zelu curatul a potē folosi poporulu nostru, si mai cu séma tenerimei ce se desvōltă.

Rogu déra pre tōta inteligeantia romana si pre toti binevoitorii poporului a lati, catu se pōte, aceste carticile, si a face cunoscute poporului folosulu ce lu pōte trage din cetirea si invetiarea loru, cu atata mai multu cu catu dela caldurōsa imbraciare a acestor'a, va depinde edarea celoralte.

Domnii, cari dorescu o cuantitate mai mare a acestor'u carticile, se binevoiesca a se adresă prin carta de corespondintia catra subscrisulu in Timisiōra, si de locu i se va tramite.

Se afla de vendiare la dd. protopopi Ioane Petricu in Brasovu, Ioane Metianu in Zernesti, Ioane Papu in Dev'a, in tipografi'a archidiecesana in Sibiu, la d. secretariu episcopescu Ioane Bartolomeiu in Caransebesiu, la subscrisulu si in librari'a lui Steger in Timisiōra.

Timisiōra in 8/20 Novembre 1870.

Dr. Vasiciu.

UNGARI'A. In siedint'a dietei din 10, dupa vreo cateva interpelatiuni de interesu locale, se luă la ordinea dilei proiectulu de lege despre modificatiunea mai multoru puncte ale legei din 1868 art. XXI. Horn desfasurase necesitatea schimbarei mai multoru puncte, care apasa greu pe gutulu contribuentilor, pe candu de alta parte lasa locu liberu finantiarilor; vorbi despre netangi'a legei, care nu mai afla parechia in nici unu statu, adica ceea, că statulu se iē 60% dela celu ce depune mai tardiu contributiunea si se rebonifice cu 40% celui ce depune mai inainte. Apoi cumca pemnele (zaloge) pretiuite in mai pucinu de 50 fl. la licitatia se se dē ori cu ce pretiu, ér' cele mai pretiōse numai cu 3/4 parte din pretiuire s. a. si face o propunere inlesnitória.

In siedint'a din 9 vorbise Ernst Hollan, respunderiu la interpelatiunea lui Horn in caus'a abusurilor ce se facu la recrutare si in privint'a comisiunei cercetatoria esmisa pentru reluarea inainte acelor ce scapasera cumva de sub armc; inse reponsulu nu multumi pe Horn, ca-ce s'a esmisu comisiunea estraordinaria de superarbitriu pentru controlarea comisiunei de recrutare, pentruca e reu alesu timpulu pentru severitate. Geza Szüllö intrebaze pe ministrulu de aperarea tierei, ca are de cugetu a aduce o lege pentru a se delatură abusurile ce se facu la recrutari si acuma ii respunde, ca ministrulu va face unu proiect de lege canduva, si fiindu gata se va presentă.

In Pest'a s'a descoperit u o banda de hoti, care facea nesigure drumurile din pregiuru prin omoruri. Capitanulu bandei s'a aflatu in locuint'a sa in Pest'a si vreo 3 bandisti, cari la cercetare descoperira loculu, unde se afla si ceilalti in Pest'a si Bud'a, cari inca se prinsera, dēr' capitanulu se sinucise in prinsore. Bravura de cetatiani custrali.

Vien'a 12 Dec. Alaltaeri prorupse focu mare in resiedint'a imperatēsca, care mistu cabinetulu fisicalu, amenintandu si celealte colectiuni. De cumva a fostu mana reutatiōsa la midiulocu, nu suntu semne bune.

Cronica esterna.

ROMANI'A. Bucuresci 2 Dec. Senatulu a presentat Dumineca adres'a sa catra tronu, a-dresa, care a mai primitu modificari in sensulu guvernului actualu, decum era proiectata de catra comisiune si cum s'a publica si de noi!

M. Sa a respunsu in modulu urmatoriu!

„In impregiurarile de facia primescu cu cea mai

vie multiamire promisiunile si sentimentele esprimate prin adres'a senatului cu atatu mai vertosu, ca ele vinu din partea unui corp eminentu conservatoriu, in interesulu caruia sta de a sustine, de a intari tronul si a lupta pentru ordine si stabilitate.

„Numai prin mantienerea prestigiului institutiunilor vomu ajunge la acēsta tienta si suntu convinsu, ca respectulu legilor de catra guvernul si guvernati, ne va asigurā intarirea si prosperitatea Romaniei."

Dupa receptiunea oficiala, Inaltimesa Sa Dōmna, in urm'a dorintiei esprimata de catra dni membri ai senatului, a binevoit u i primi in audientia partilara. —

„Inf."

Proiectu de adresa la discursulu tronului alu comisiunei camerei dep.:

„Mari'a Ta!"

Tiér'a simtia o legitima nerabdare, mai alesu in impregiurarile de facia, de a vedé pe reprezentantii ei strinsi in giurulu tronului cu o óra mai inainte. Adunarea intrunita cu grabire este gat'a a ecsercita acelu controlu salutaru, care e unu midiu-locu de intarire pentru statulu romanu si de desvoltarea institutiunilor sale democratice si liberali.

In facia crisei europeane creata prin marelul resbelu din Occidentu, lini'a de purtare a ministeriului Mariei Tale era cu atatu mai lesne, cu catu ea era clara indicata de tractatele ce garantēza ecstintia nōstra că natiune autonoma, si de unu votu expresu alu adunarei. Unu altu conflictu pare a amenintia pacea Europei in Oriente; mai multu că totudēun'a suntemu convinsi, ca inspirati de politic'a nōstra traditionala si print'o stricta observatiune a tractatelor in fiintia, vomu merită si de aici inainte solicitudinea marilor puteri ce s'aui interesatu mai cu deosebire la intarirea si prosperitatea natiunei nōstre.

Că si Mari'a Ta nu vomu uită nici odata adenc'a recunoscintia ce suntem datori a pastră pentru o natiune nobila si generoza, care a versat sangele filioru sei pentru emanciparea Romaniei, si care prin legaturile sale de ginta are unu titlu mai multu la sympathie nōstre (aplause). Reprezentantii natiunei ince, adencu patrunsi de diferinti'a ce se cuvine se aiba pentru tōte puterile, cari garantēza astadi pozituna nōstra politica, au satisfactiunea intinsa de a sci, ca nu au facutu nimicu spre a demerită de densele. Adunarea a vedutu cu multumire anunciatu prin mesagiulu Mariei Tale desfintarea din partea guvernului Austro-Ungariei a jurisdictiunei consulare. Acestu tristu vestigiu alu unor timpi de ingenunchiari si slabitudine este o stare de lucruri incompatibila cu dreptulu de autonomia alu tierei nōstre si cu institutiunile inaintate, de care ne bucuram.

Cestiunile finantiarie voru tiené celu d'antaiu locu in deliberatiunile nōstre. Insuflati de spiritul de economica si de dorintia de a vedé pusa odata ordinea in finantie, vomu cercetă cu scumpatate tōte legile relative la acēsta materia si care ar' tinde a ameliora situatiunea, restituindu unu adeveratu ecuilibru bugetariu.

Adunarea impartasiesce si ea dorintia legitima a Mariei Tale de a vedé imbunatatita sórtea comunelor, si este convinsa, ca prosperitatea loru nu se pōte asigurā decat prin respectulu autonomiei comunale si prin traducere in legi a principiului salutaru de descentralisare, consacratu prin constituutiune (aplause).

Natiunea, Mari'a Ta, a fostu si este pe deplinu patrunsa de folosele ce calile ferate suntu menite a aduce unei tieri. In privint'a concessiunilor acordate deja. Adunarea, print'r unu controlu severu, va caută că resultatele se corespunda sacrificiilor ce -si a impusn. Acestu sacrificiu i impune pe de alta parte datori'a de a astepta se vedia mai antaiu terminate lucrările pe cale de ecsecutiune si situatiunea ei finantaria inainte de a contracta noi engageamente.

Vomu luă in deaprope cercetarea proiectului de lege relativu la espropriare, pe care lu anuncia ministeriul Mariei Tale. Nu ne putem opri in se de a declară chiaru de pe acum, ca esperientia inca nu presenta acestei camere date de natura a motiva o modificare a acestei legi (aplause).

Asteptam cu nerabdare proiectele de legi menite a complecta opera multu dorita a reorganizatiunii armatei nōstre. Speram, ca de acum inainte celu pe pucinu se va aplică cu strictetia si intr'unu modu prudinte noua lege de armare a sistemelui militielor, ca-ci numai astfelii acēsta institutiune salutară va prinde radacini in popor, si se voru feri totu deodata si interesele economice ale tierii.

